

2019-2023

Program for Vestfold- Telemark fylke

Fylkesprogram Vestfold og
Telemark Senterparti

Sveinung Leikvoll
TELEMARK SENTERPARTI

Innhold

1.0. Innledning	2
2.0. Areal.....	4
3.0. Klima og miljø	6
4.0. Best på næringsutvikling.....	8
5.0. Samferdsel.....	11
6.0. Utdanning.....	12
7.0. Helse og folkehelse	17
8.0. Kultur og kulturarv.....	18

1.0. Innledning

Vestfold og Telemark varierer fra fjord til fjell og fra by til bygd. Politikken må gjenspeile hele dette mangfoldet, både når det gjelder muligheter og utfordringer.

Senterpartiet bygger sitt arbeid på ideene om ansvar, fellesskap og en langsiktig og bærekraftig forvaltning av naturen og miljøet. Et levende folkestyre og desentralisering av eiendomsrett, makt, kapital og bosetting er grunnleggende elementer i Senterpartiets politikk. Senterpartiet setter enkeltmennesket i sentrum og vil bygge samfunnet nedenifra. Senterpartiet vil ha frihet for enkeltmenneske. Alle skal ha likeverdige muligheter uavhengig av kjønn, alder, seksuell orientering, funksjonsnivå, sivilstand, bosted, livssyn og etnisk tilhørighet.

Forholdet mellom innbyggerne og samfunnet må være oversiktlig og så enkelt som mulig. Vi må organisere oss slik at innbyggerne får en mest mulig oversiktlig hverdag og har kontroll over hverdagsoppgavene som må fungere for et godt liv. Et levende demokrati må stadig være i utvikling, og folkesuverenitet er en kvalitet vi vil hegne om. Nær kontakt mellom folk og de folkevalgte gir tillit og trygghet for innbyggerne, og de folkevalgte skal være ombud for sine innbyggere.

Fylkeskommunen skal fremme hele fylkets interesser. Fylkeskommunenes kjerneoppgaver er innen videregående skole, samferdsel, næringsutvikling og kultur. Disse skal utvikles videre. I tillegg må fylkeskommunen være en sterk pådriver for regional utvikling.

For å skape gode lokalsamfunn må vi balansere mellom behovene for fortetting og behovet for friareal, grønne lunger og rekreasjonsområder. Det skal være mulig å ha større tomter og større frihet og nærhet til friluftsområder og vann i tynt befolkede strøk på landet enn i bynære områder.

Veksten i fremtiden må i betydelig større grad skje på lokalsamfunnets, jordressursene og miljøets premisser.

Kommuner må ha mulighet til å ivareta sine særpreg samtidig som de må få til gode helhetlige løsninger sammen med nabokommuner.

Senterpartiet vil spre makt og innflytelse i samfunnet. Senterpartiet mener det er et gode for innbyggerne at de kan bo, jobbe og få tjenester over hele fylket. Politikk og tjenester skal være nær folk.

Senterpartiet mener spredning av makt, innflytelse, ressurser, tjenester og bosetting er et gode.

NÆR FOLK

Fylkeskommunens viktigste oppgave er å gi innbyggerne gode tjenestetilbud – der de bor.

Det betyr gode videregående skoler og bedre veier i hele fylket. Det betyr et godt utbygd kollektiv- og kulturtilbud. Det betyr en aktiv nærings- kultur- og miljø/klimapolitikk. Det betyr å legge til rette for god folkehelse og en aktiv frivillig sektor.

Senterpartiet mener samtidig at Vestfold og Telemark Fylkeskommune skal være noe mer. Vi ønsker å ta et ansvar for å påvirke utviklingen – også utenfor de saksområdene Fylkeskommunen har ansvaret for. Senterpartiet vil derfor kjempe for at også staten leverer tjenester der folk bor. Vi ønsker et politi som er tilstede i kommuner, bydeler og ungdomsmiljøer. Vi ønsker derfor å jobbe for at den såkalte «nærpolitireformen» erstattes med en reform som gir politiet mulighet til å være nærfolk. Vi ønsker mer synlig politi i fylket vårt. Vi ønsker å ha et politi som har mulighet til i større grad å prioritere forebyggende arbeid. Vi ønsker rett og slett et reelt nærpoliti.

Senterpartiet vil trygge sykehustilbudet i Vestfold og Telemark. Tønsberg, Skien og Notodden Sykehus må alle utvikles som fullverdige akuttsykehus ved å få nye oppgaver tilført. Senterpartiet ønsker å oppløse dagens helseforetak og gi innbyggerne i Vestfold og Telemark innflytelse over sine sykehus ved at de legges under folkevalgt regional styring. Inntil dette er gjennomført bør Helse Sør-Øst deles opp slik at Vestfold og Telemark blir en egen helseregion. Det er lite som er så nært folks liv som sykehusene.

Senterpartiet ønsker å la kommunene i Vestfold og Telemark selv få bestemme over sin egen fremtid. Vi ønsker ikke noen forslag om økonomisk sulteforing eller tvang for å slå kommuner sammen. Senterpartiet mener folkeavstemming bør avholdes i forbindelse med spørsmål om eventuelt nye kommunesammenslåinger. Vi konstaterer samtidig at de nye oppgavene til fylkeskommunene ikke har kommet. Regjeringen og Stortingsflertallet har således slått sammen fylker uten å følge det opp. Det er sterkt kritikkverdig. Senterpartiet vil kjempe for at Vestfold og Telemark fylke får tilført flere oppgaver de kommende årene. Det vil bringe politikken og beslutningene nærmere fylkets innbyggere.

Senterpartiet mener Universitetet i Sør-Øst Norge må gi et utdannings- og forskningstilbud i hele fylket. Det betyr at dagens 8 campuser må bestå og at målet er å styrke tilbudet ved alle studiestedene. Universitetet har i dag et godt faglig tilbud og fremstår som et attraktivt studiested. Det gjøres best i fremtiden ved å klare å kombinere faglig utvikling med tilstedeværelse i hele fylket. Da lykkes også Universitetet med å være en pådriver til regional utvikling og kan samtidig høste fordelene av å samarbeide med lokalt nærings-kultur- og foreningsliv.

Program for Vestfold-Telemark fylke

Senterpartiet ønsker ikke færre passkontor, færre trafikkstasjoner, færre domstoler og et generelt svekket statlig tjenestetilbud i Vestfold og Telemark. Vi vil derfor arbeide for disse tilbudene blir opprettholdt – i hele fylket. Av samme grunn ønsker vi et posttilbud som ikke svekkes i Vestfold og Telemark.

Utflytting gir nærhet! Statlig virksomhet bør så langt det er mulig lokaliseres utenfor Oslo-området. Senterpartiet vil derfor kjempe for at Politihøgskolen forblir og utvikles i Larvik. Larvik og Stavern har over lang vist seg å være et svært bra vertskap for norske politistudenter. Det er ingen grunn til å endre på det. Tvert imot bør mer av utdanningen i fremtiden kunne skje der.

Senterpartiet ønsker å flytte Riksantikvarens virksomhet til Vestfold og Telemark. Dette fordi fylket har en stor andel fredede kulturminner og av det har mye kunnskap og interesse for fagområdet. I tillegg vil en slik utflytting lette presset på Oslo-området og styrke arbeidsmarkedet for fagfolk på en rekke områder i Vestfold og Telemark. Senterpartiet vil be Regjeringen utrede dette spørsmålet raskt.

Domstoladministrasjonen vurderer å sentralisere all regnskapsføring i domstolene. Senterpartiet mener en slik enhet, ved sentralisering, bør legges til øvre Telemark, et område som de siste 10 årene har mistet mange statlige arbeidsplasser.

2.0. Areal

Program for Vestfold-Telemark fylke

Vestfold og Telemark fylke er et variert fylke med alle areal typer. Det er stort press på et sårbart kystbelte og på dyrket mark i nedre deler av fylket mens presset er mindre i øvre deler. Areal er en begrenset ressurs og må forvaltes i et langsiktig perspektiv. Dyrka jord er en ikkefornybar ressurs, og er grunnlaget for all matproduksjon. Med begrensede areal for matproduksjon, er det nødvendig med et sterkt jordvern. Senterpartiet vil stille strenge krav til jordvern i planprosesser og arealplaner og sier derfor nei til omdisponering av matjord.

Regional plan for bærekraftig arealpolitikk må utvikles for hele fylket. Dette er et viktig verktøy for å møte klimautfordringene og få en bedre planlegging av areal og transport.

Fylkesplanene må ivareta kulturminner, friluftsinnteresser, naturmangfold og fellesgoder. Senterpartiet vil sikre tilgjengeligheten for allmennheten i strandsonen. Forvalteransvaret må ivaretas i et langsiktig perspektiv.

Fylkeskommunen har en sentral rolle i et koordinert arbeid gjennom plansamarbeidet. Med bakgrunn i sterk befolkningsvekst må vi utvikle våre tettsteder for bolig og arbeidsplasser, forutsatt at det ikke kommer i konflikt med dyrkbar jord. Det må legges opp til varierte boformer. Hele fylket må tas i bruk.

Fra 2025 har Stortinget gjort vedtak om at det bare vil være tillatt å selge nye personbiler som er nullutslippskjøretøy. CO₂ utslipp fra personbiltrafikk vil således bli sterkt redusert framover. Senterpartiet mener denne utviklingen åpner for mer spredtbygd boligbygging, der det kan skje på ikke dyrkbar mark.

Senterpartiet vil:

- At fylkeskommunen gjennom Regional plan for bærekraftig arealpolitikk skal sørge for en koordinert arealpolitikk på tvers av kommunegrenser.
- Bevare matjorda og si nei til all utbygging av bolig og næring på dyrka eller dyrkbar mark.
- Fastsette langsiktige byggelinjer rundt tettsteder og byer som sikrer at matjord ikke bygges ned, men at skog og fjell tas i bruk.
- Samlokalisere større nye næringsområder og arbeidsplasser for å sikre nye og gode kollektivløsninger.
- Verne om grønne lunger og kystsonen.
- Legge til rette for varierte boformer
- Legge til rette for innfartsparkering med lademulighet ved utvalgte kollektivholdeplasser

3.0. Klima og miljø

Miljø og klimaendringer må tas på største alvor. Fylkeskommunen har et stort ansvar for miljø og klimaarbeid i fylket. Fylkeskommunen har også et selvstendig ansvar for å kutte i klimagassutslipp.

Vestfold og Telemark skal være energieffektivt og satse på lavt energibruk og fornybare energikilder. Senterpartiets mål er en klimanøytral fylkeskommune. Samtidig skal fylkeskommunen være en pådriver og tilrettelegger for at kommuner, næringsliv og innbyggere gjør klima- og miljøvennlige valg. Riktig og aktiv forvaltning av skogen gir muligheter i gode klimaløsninger. Fylkeskommunen må legge til rette for at disse næringene kan bli en del av løsningen på klimaproblemet. Skogen tar i dag opp så mye som halvparten av de norske CO₂ – utslippene. Derfor er tiltak i skogbruket ekstremt virkningsfulle når en skal binde mer karbon fra lufta.

Senterpartiet vil at:

- Fylkeskommunen utarbeider en felles plan for klima og energi.
- Nye fylkeskommunale bygg skal varmes opp av fornybar energi. Ved renovering av eksisterende bygg skal også fornybar energi foretrekkes.
- Fylkeskommunale bygg skal så langt det er mulig bygges i tre.
- Ved alle fylkeskommunale bygg skal det være tilstrekkelig med lademuligheter for elbil.
- Fylkeskommunen skal støtte opp om innovative prosjekter innen miljø og klima, og fylkeskommunen vil være en pådriver for å få realisert prosjekter innenfor solenergi.
- I avfallshåndteringen skal alle resirkulerbare materialer sorteres og gjenvinnes.
- Håndtering av organisk avfall i fylket tar modell av Den magiske fabrikken og Greve Biogass. Nome videregående skole, avdeling Søve skal få en viktig rolle i dette arbeidet. Alle kommuner i Vestfold og Telemark bør komme med i et slikt samarbeid.
- Fylkeskommunen fremmer kunnskap om fordelene ved bioenergi produsert av materiale fra norsk skog, og tar selv dette i bruk når det er mulig.
- Alle nye busser som settes inn i fylkeskommunal tjeneste skal bruke biogass eller annen klimanøytral energi.
- Fylkeskommunen skal ha stort fokus på vannforvaltning, både i sjø og i ferskvann, og følge opp pågående prosjekter.

- Alle innbyggerne i fylket skal kunne bruke kollektivtrafikk som alternativ til privatbilisme. Dette skjer ved å etablere trafikknutepunkt i samarbeid med kommunene.
- I de tilfellene der pendlerbussen også er skolebuss skal denne ruta også kjøres i skoleferien.
- Arbeide for at de regionale rovviltnemndene får tilstrekkelig makt og myndighet til å ta ut rovdyr raskt.

4.0. Best på næringsutvikling

Vestfold og Telemark trenger nye arbeidsplasser. Dette for å sikre vekst og utvikling i hele fylket. Et fremtidsrettet næringsliv legger miljø, bærekraft og klima til grunn for sin virksomhet. Det bidrar og til at omstilling og nyskaping skal prege det nye fylket. Dette krever en aktiv fylkeskommune som bidrar med kompetanse og som støtter lokale initiativ. Vestfold og Telemark fylkeskommune skal være en slik fylkeskommune og være Norges beste tilrettelegger!

Norges viktigste industrifylke

Vestfold og Telemark har til sammen en unik industrihistorie. Denne historien danner grunnlaget for svært mye av dagens næringsvirksomhet i fylket. Den skal og legge grunnlaget for at nye arbeidsplasser etableres de kommende årene.

Senterpartiet vil:

- Utvikle de etablerte industriklyngene. Utvikle nytt næringsliv basert på erfaring, kunnskap og etablert infrastruktur.
- Arbeide for nyskaping og næringsutvikling ved å videreutvikle gründernetverket i Vestfold og Telemark.
- Iverksette et arbeid for å avklare det nye fylkets ulike geografiske fortrinn for ny næringsutvikling. En god arbeidsdeling mellom blant annet Herøya i Porsgrunn, Frier Vest i Bamble og de etablerte næringsområdene i Vestfold, som blant annet teknologimiljøet i Horten, vil tjene hele det nye fylket.
- Ta det nasjonale lederskapet til CO₂-handtering fra industrien.
- Øke verdiskapningen fra skogen ved å arbeide for å få etablert ny trebasert foredlingsindustri.
- Sikre havnekapasiteten for mottak av tømmer, slik at fylket kan foredle mer av tømmeret som i dag sendes ut av landet.
- Utnytte fylkets fortinn med sikker og stor tilgang på ren energi til å bygge nye store datasenter. Disse sentrene må bygges på steder hvor det ikke er i konflikt med landbruk, natur og friluftsinnteresser.

Et landbruksfylke i vekst

Vestfold og Telemark har et formidabelt mangfold som matfylke. I fra vekstsesongen starter langs kysten i Vestfold og forsyner hele Norge med tidligpoteter og grønnsaker, til fruktinnhøstingen i Midt-Telemark og geitene tas hjem fra setrene i Øvre Telemark har fylkets matprodusenter bidratt til å gi

det norske folk trygg og god mat. Fylkeskommunen sin oppgave er å legge til rette for mer av dette. Senterpartiet vil jobbe for økt verdiskapning fra matproduksjonen i Vestfold og Telemark.

Senterpartiet vil:

- Stoppe omdisponering av dyrket mark til andre formål.
- Lage en ny landbruksmelding for Vestfold og Telemark for å legge grunnlaget for at Fylkeskommunen skal støtte utvikling av ny og etablert matproduksjon i hele fylket.
 - Arbeide for at de regionale rovviltnemdene får tilstrekkelig makt og myndighet til å ta ut rovdyr raskt.

Et næringsfylke med variasjon og utviklingsmuligheter

De mange små og mellomstore bedriftene i Vestfold og Telemark er en forutsetning for at folk skal bo og trives i hele fylket. Det er arbeidsinnsatsen og risikoen den enkelte eier er villig til å ta som gir fylket disse arbeidsplassene. Fylkeskommunens rolle er å støtte opp om de initiativ, ideer og planer som presenteres. Fylkeskommunen skal og bidra til at kommunale, fylkeskommunale og statlige næringsutviklingsaktører samarbeider og at de som vil starte eller utvide en bedrift opplever det som enkelt å søke om råd og bistand.

Senterpartiet vil:

- Etablere næringshager i alle næringssvake kommuner. Dette for å gjøre det lettere å starte og drive bedrifter.
- Bruke kommunale næringsfond i næringssvake områder.
- Gi støtte til kommunale næringsfond.
- Være en aktiv eier i fylkeskommunale selskaper.
- Forsterke satsingen på reiselivet. Vestfold og Telemark har et unikt reiseliv – og reiselivsprodukt. Fylket har og en unik beliggenhet med både flyplass, jernbane og båtruter fra inn- og utland. Dette må sikres og utvikles.
- Arbeide for at Innovasjon Norge sin lokale avdeling styres i fra Vestfold og Telemark – ikke fra Oslo.
- Avsette en «Risikomillion» årlig i fylkesbudsjettet. Målet med disse midlene er å kunne drive næringsutvikling med høy risiko i situasjoner hvor den mulige gevinsten i form av store næringsetableringer er tilsvarende stor!
- Utnytte etablerte nettverk utenfor eget fylke. Vestfold og Telemark skal aktivt jobbe for å få etablert næringsvirksomhet til å flytte til fylket.

- Ha spesielt fokus på IKT- og Helseteknologi. Dette er virksomheter med stort potensial og mange etablerte bedrifter i fylket. Fylkeskommunens etablerte nettverk iblant annet Midt-Vesten i USA bør benyttes som en del av et slikt arbeid.
- Utvikle en strategi for etablering av statlige arbeidsplasser i fylket.
- Utnytte Universitet i Sør-Øst Norge sin industri- og næringskompetanse for tilrettelegging for ny næring.

Næringsressurser- geologi

Senterpartiet vil:

Legge til rette for næringsutvikling basert på fylkets geologiske ressurser.

5.0. Samferdsel

Moderne infrastruktur er heilt avgjerande for eit velfungerande samfunn. Samanhengen mellom moderne samferdsle, busetnad og næringsutvikling er heilt sentralt. Arbeidsregionar vert større og varetransport går raskare. Eit moderne breibandnett gjer at folk kan arbeide og bu der dei ynskjer.

Ein må ha fokus på trafikktryggleik og gode nærmiljø.

Klimavenlege samferdsle løysingar som tek sterkt omsyn til jordvern er sentralt for Senterpartiet.

Senterpartiet vil:

Veg:

- At E134, inkludert arm til Bergen skal vere framtidig hovudforbindelse Aust-Vest. Oppstart av ny Seljestadtunell og prosjekt på Austsida av Haukelifjell innan 2023.
- Arbeide for utbetringar på RV36 og RV41 som er viktige vegar i og ut av regionen.
- Arbeide for utbetring av E-134 mellom Åmot og Vinje kyrkjer
- Arbeide for rask byggestart av korridor RV36-E18 (Byvekstpakke) gjennom Grenland.
- Fullføre bygginga av E-18 så raskt som mogeleg.
- Satse sterkt på fylkesvegar og innføre minste standard uavhengig av trafikkmengde.
- Innføre «bygdepakke»/samarbeid mellom kommunar og regionalt nivå for å forsterke satsinga
- Arbeide for heilårsveg RV45 over Suleskar til Stavanger
- Arbeide for bedre vei- og trafikkkløysing øst – vest i Vestfold, spesielt i forbindelse med ny jernbanestasjon på Skoppum.

Jernbane:

- Arbeide for oppstart av attverande dobbeltspor gjennom Vestfold innan 2024.
- Arbeide for fleire avgangar på Sørlandsbanen og ringløyysing i øvre Telemark.
- Utvikle togtilbodet til Sandefjord Lufthavn Torp for å gjøre lufthavnen meir attraktiv.
- Stø aktivt opp om Høgfartsbane på strekninga Oslo-Bergen/Stavanger

Buss:

- Arbeide for gode rammebetingelsar for ekspressbussane.
- Auke kollektivandelen i Grenland
- Seie nei til ytterlegare reduksjon av rutetilboda i distrikta - og styrkje det ved innføring av fleire fleksiruter.

- Behalde reduserte prisar på ungdomskort på ekspressbussane

Fly:

- Legge til rette for at Sandefjord Lufthavn Torp skal vere ein viktig regional flyplass og avlastningsflyplass for Gardermoen. Då vil det ikkje vere trong for ein ny tredje rullebane for Oslo Lufthavn Gardermoen.
- Utvikle jernbanetilbodet til Sandefjord Lufthavn Torp for å gjere lufthavna til eit reelt alternativ til Oslo Lufthavn Gardermoen.
- Arbeide for å sikre statleg varig driftsstøtte til Notodden flyplass. for å sikre næringslivet i Øvre Telemark og Buskerud god og effektiv tilgang til flyplass.

Havner:

- Etablere landets viktigaste havneområde i Vestfold-Telemark blant annet ved at Grenland havn og Larvik havn får felles ledelse med sikte på et tettere samarbeid. • Utvikle dyptvannskaiane i Vestfold og Telemark for mottak og transport av gods.

Ferjer:

- Fylkeskommunalt tilskudd til fergeselskapene må være tilstrekkelig for at rutetilbudet kan opprettholdes på minimum dagens nivå.

Bredbånd og mobil:

- Bygge «fiber til vegg»/5G i heile VF/TE i samarbeid med stat og kommunar.
- Sørge for full og stabil mobildekning(4G) som og er særst viktig av omsyn til ambulanse, brann og politi.

Trafikkstasjoner

- Arbeide for å opprettholde dagens TK tenester (trafikkalt og kjøretøy) i hele Vestfold og Telemark fylke.

6.0. Utdanning

Kunnskap og kompetanse er grunnleggende viktig i enkeltmenneskets liv, for gode velferdstjenester og for utviklingen av nærings- og samfunnsliv. Flere utviklingstrekk peker mot et samfunn preget av kompleksitet, større mangfold og raskere endringer. For å sikre nødvendig, sammensatt kompetanse for framtida vil Senterpartiet legge til rette for fleksible utdanningsløp.

Senterpartiet vil ha en desentralisert skolestruktur med et mangfold av studietilbud tilpasset samfunnets og næringslivets behov. De videregående skolene skal være regionale utviklingsaktører og samarbeide tett med lokalt nærings- og samfunnsliv og Universitetet i Sørøst-Norge. Senterpartiet vil gi elever mulighet til å følge undervisning ved andre skoler enn de selv går på via nettbaserte løsninger. Dette vil gi et enda mer likeverdig tilbud og skape et mer mangfoldig studietilbud for den enkelte elev. Senterpartiet ønsker at færrest mulig elever skal måtte bo på hybel i løpet av videregående opplæring. Vi vil gi elevene mulighet til å gå på en videregående skole i nærmiljøet.

Gjennom pedagogisk trygge og faglige kompetente lærere skal elevene ha mulighet til å utvikle sine ferdigheter og sitt potensial. Senterpartiet har tillit til læreren som

profesjonsutøver, og vil gi læreren et profesjonelt handlingsrom. Læreren må få tid til å være lærer. Det må gjennomføres en kritisk gjennomgang av mengden rapportering og dokumentasjon som lærere i dag må bruke tid på. I tillegg til lærere er det behov for sterke og faglige team rundt elevene bestående av helsesjukepleier, skolepsykolog, miljøarbeider, rådgiver og sosionom.

Senterpartiet vil ha fullt fokus på tiltak som fremmer trivsel og læring. I samarbeid med vertskommunene må skolehelsetjenesten og arbeidet med psykisk helse styrkes. Det skal tilbys kurs for elever, lærlinger og foresatte om bruk av sosiale medier, og hvordan man kan bygge en god psykisk helse. De videregående skolene må ha konkrete og gode tiltaksplaner som både forebygger mobbing og er gode verktøy ved tilfeller av mobbing.

Senterpartiet vil ha et tettere samarbeid mellom rådgivningstjenesten i ungdomsskolen og videregående skole og karriereveiledningen ved Universitetet i Sørøst-Norge. Dette for å sikre en best mulig tjeneste for den enkelte elev. Et godt samarbeid på tvers av utdanningsorganisasjonene vil gi en bedre faglig rådgivningstjeneste som kan gi økt motivasjon, mer ”riktige” valg, og dermed økt gjennomføring og bedre faglige resultater. Yrkesfagene må løftes frem i rådgivningen.

Senterpartiet mener at de studieforberedende programmene skal gi en helhetlig og solid forberedelse til studier ved universitet og høyskoler med en sterk faglig innretning. Senterpartiet vil jobbe for en inkluderende kultur som fremmer læring for alle elever.

Senterpartiet vil styrke yrkesfagenes status. Vi vil øke rekrutteringen til yrkesfag, skaffe flere lærlingplasser, bedre kvaliteten på fagopplæringen og redusere kostnadene ved å ta fagopplæring. For å øke kvaliteten i fagopplæringen og hindre frafall vil Senterpartiet øke bevilgningene til utstyr ved de videregående skolene, særlig når det gjelder de ressurskrevende yrkesfagutdanningene og

realfagsprogrammet. Dette er viktig for å gjøre utdanningene relevante og for å kvalifisere elevene til det som vil møte dem ute i bedriftene, både i læretida og etter hvert i arbeidslivet. For å sikre kvaliteten i fagopplæringen og for å få flere elever til å gjennomføre utdanningsløpet, er det avgjørende å skaffe nok læreplasser. Tilgang på læreplasser må være klar ved opptak til studieretningen.

Senterpartiet vil utvikle fagskoletilbudet som en høyere yrkesfaglig utdanning som skal dekke et samfunnsbehov som ikke kan dekkes av universitets- og høyskoleutdanninger. Dette for å kunne dekke kompetansebehovet i primærnæringene, bygg- og anleggsbransjen og i helse- og omsorgssektoren. Senterpartiet vil arbeide for en bedre statlig finansiering av fagskoletilbudet.

Senterpartiet vil:

- Legge til grunn nærskoлеprinsippet
- Ha en god og gratis offentlig skole som ikke rangerer elevers muligheter etter geografi eller sosioøkonomisk bakgrunn.
- Være restriktiv til etablering av privatskoler som undergraver den offentlige skolen. Dagens desentraliserte skolestruktur skal bestå. Derfor vil vi ha tre inntaksområder for elever i den videregående skolen; Grenlandsområdet, Øvre Telemark og Vestfold.
- Gi elevene mulighet til å bruke byggene også på kveldstid med tilgang til rom, utstyr og bibliotek.
- Øke rammene til skolebibliotekene slik at disse kan fungere som samlingssted og ressurscenter for elevene.
- At alle videregående skoler skal være tilknyttet skolepsykolog eller tilsvarende tilbud.
- Videreutvikle naturbruksskolene Nome vgs avdeling Sørve og Melsom vgs som viktige fagmiljø for næringen.
- Legge til rette for at Gjønnestad vgs skal kunne videreutvikle seg som et fagmiljø innen gartnerfaget.
- At alle videregående skoler skal tilby flere vekslingsstilbud skole/læretid slik at flere kan starte læretida allerede fra Vg1.
- Stille krav om minst tre lærlingplasser per 1000 innbygger i kommunene, og minst tre lærlingplasser per 5000 innbygger i fylkeskommunen.
- At det stilles krav til bedrifter ved anbudsinngåelse om at de må være en aktiv lærebedrift med lærling(er) på oppdragsstedet. Dette må også gjelde utenlandske bedrifter. I tillegg skal det være en begrensning på bortsettning av arbeid til kun to underentreprenører for å utføre arbeid innen samme fagområde.

- Støtte mer fleksibilitet i yrkesfag, slik at de som ønsker det kan ta en større del av opplæringen i bedrift.
- Gi lærlinger samme rettigheter som skoleelever. Dette betyr for eksempel rett til organisering og studentrabatt.
- Legge bedre til rette for internasjonal utveksling, også for lærlinger.
- Slippe til ungdomsorganisasjoner, ungdomspartiet og annen engasjert ungdom i skolen.
- Legge til rett for et elevråd som et sentralt organ for ungdomsmedvirking i fylkeskommunen.
- Fortsette det gode arbeidet for å motvirke frafall slik at flere fullfører videregående opplæring.
- Ha mer kompetanseutveksling mellom skoler og næringsliv ved å trekke inn foredragsholdere fra annen offentlig sektor og næringslivet inn i undervisningen, og legge til rette for mer hospitering av lærere i aktuelle bedrifter og organisasjoner.
- Sikre at alle elever får timene som minstetimetallet tilsier og at en kvalifisert skal være ansvarlig for timen for at den skal kunne regnes som opplæring.
- Sikre en forsvarlig klasse- og gruppestørrelse i skolen.
- Satse på etterutdanning av lærere, og sørge for at flere yrkesfaglærere får mulighet til å ta treårig yrkesfaglærerutdanning.
- Videreføre og styrke ordninger som sommerskole og leksehjelp.
- Videreutvikle et godt samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge og næringslivet i regionen. USN må videreutvikles med forskning og utdanningstilbud i helse.

Rekruttering og kompetanse

For å sikre rekruttering til landbruksnæringen er det viktig med gode utdanningsløp som kan kombinere praktisk og teoretisk utdanning. Landbruket er i sterk utvikling og kurs og etterutdanning for bønder er et kontinuerlig behov. Det registreres så langt et stort behov for agronomutdanning for voksne.

Senterpartiet vil:

- At det legges til rette for at Gjennestad videregående skole kan videreutvikle seg som et fagmiljø innen gartnerfaget

Fou og universitetet

Senterpartiet ønsker å legge til rette for at universitetet i Sørøst-Norge (USN) blir en aktiv medspiller innen næringsutvikling, kultur, folkehelse og utdanning i fylket. For å oppnå dette bør fylkeskommunen være aktiv deltaker i arbeidet med å utvikle universitetet. Senterpartiet mener det er

et stort potensial for økt samarbeid mellom USN og kommunene, fylkeskommunen, næringslivet og kulturlivet.

Senterpartiet vil arbeide for:

- Å opprettholde og helst styrke aktiviteten ved alle nåværende studiesteder ved USN.

7.0. Helse og folkehelse

Sosial og geografisk ulikhet i helse er en stor utfordring i dagens Norge og også i Vestfold og Telemark. Vår sosioøkonomiske bakgrunn spiller inn på både vår fysiske og psykiske helse. Dette påvirker både livskvalitet og livslengde. Vi må ha en politikk som er med på å utjevne disse forskjellene og gi alle innbyggere mulighet til å utnytte sitt potensiale for meningsfulle og gode liv i Vestfold og Telemark.

For fylkeskommunen betyr det å spesielt satse på tiltak som treffer alle barn og ungdom innen de ulike samfunnsområdene som fylkeskommunen har ansvar for. Områder som kultur, tannhelse, idretts- og nærmiljøanlegg og videregående skole er alle viktige arenaer for å utjevne sosial ulikhet i helse.

Folkehelsa påvirker hverdagen vår og vi må prioritere forebyggende folkehelsearbeid i stedet for reparasjon. Økt satsing på folkehelsearbeid lønner seg. Sunt kosthold og fysisk aktivitet er viktige faktorer, men minst like viktig er ei god, psykisk helse. Et lokalsamfunn med sosiale nettverk der frivillige lag og organisasjoner fungerer godt er viktig for det hele mennesket.

Gode helsetjenester nærmest mulig der du bor og et godt samspill mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten er avgjørende for trygghet og trivsel.

Senterpartiet vil:

- prioritere arbeid med psykisk helse i videregående skole
- satse på mer fysisk aktivitet inn i skolen for å fremme læring og god helse.
- anerkjenne den viktige jobben frivillig sektor gjør gjennom å bidra med hjelp i spillemiddelsøknader og rapportering.
- være med å utvikle gode nærmiljøanlegg rundt i hele regionen • legge til rette for økt fysisk hverdagsaktivitet.

Folkehelse

Fylkeskommunen har ansvar for den offentlige tannhelsetjenesten. Fylkeskommunen skal arbeide for god tannhelsetjeneste i hele fylket.

Fylkeskommunen er pådriver og koordinator for utviklingsprosesser i fylket. Gjennom denne rollen er det viktig å støtte opp om kommunale helse- og omsorgstjenester og spesialisthelsetjenester i fylket.

Psykiske lidelser og rusbrukslidelser er utbredt i den norske befolkningen og disse lidelsene bidrar til betydelig helsetap. Det er nyere tid observert en bekymringsfull økning i andelen unge jenter som rapporterer et høyt nivå av psykiske plager og som oppsøker helsetjenesten for sine plager. Fylkeskommunen skal ha dette som bakteppe i utviklingen av videregående skoler og i folkehelsearbeidet.

Det er større sosiale helseforskjeller i Norge enn i mange andre europeiske land. Kvinner og menn med lengst utdanning lever seks til sju år lengre og har bedre helse enn de med kortest utdanning. Senterpartiet vil jobbe for et helsefremmende samfunn, fordi god helse for alle gir mindre ulikhet. Det er en viktig oppgave for Fylkeskommunen å samordne folkehelsearbeidet i fylket gjennom samarbeid med kommuner, frivillige organisasjoner og regionale/statlige aktører.

Senterpartiet vil:

- Beholde dagens organisering av den offentlige tannhelsetjenesten
- Ha tilbud om offentlige tannlegekontor både i byene og i distriktene • Beholde dagens ordninger for offentlige støtte til tannbehandling
- Arbeide for lokalisering av luftambulansbase i Vinje.
- Arbeide for at Sykehuset Telemark får bygget strålesenter i Skien
- Støtte opp om desentraliserte helsetjenester, særlig når det gjelder psykisk helse- og rusarbeid
- Fremme arbeid med psykisk helse og læring i videregående skoler i fylket
- Ha regional plan for folkehelse
- Understreke frivillighetens betydning for folkehelsen
- Bedre tilbudet for sunn mat i elevkantinen
- Ha gratis frokost på alle videregående skoler

8.0. Kultur og kulturarv

Vestfold og Telemark byr på det fremste i Norge av både eldre og moderne kultur, og av folkekunsten. Vi har kulturarv både fra vikingtid, middelalder og moderne industrihistorie. For Senterpartiet er det

viktig å ivareta og formidle dette på best mulig måte og ta tak for å løfte kulturen og kulturarven ytterligere i hele det nye fylket vårt. Statusen som kulturfylke må forvaltes godt samtidig som den framover må benyttes i enda større grad til å skape nye verdier.

Senterpartiet ønsker en satsning på kulturbasert reiseliv i det nye fylket vårt som vil skape nye arbeidsplasser og gjøre fylket mer attraktivt å bo i. Samtidig er vi opptatt av å hegne om kulturens egenverdi og vi vil jobbe for å styrke viktige kulturinstitusjoner og kulturarrangementer som fremmer kunstfelt, kulturforståelse, kulturopplevelser og kulturutøvelse ytterligere.

Telemarkskanalen, Gaustatoppen, vikinghistorie og verdensarvstatusen til industrisamfunnene Rjukan-Notodden, mener Senterpartiet er viktige spydspisser i en slik satsning, sammen med kystkulturen, skiopplevelser, hvalfangst historie, Munch, Ibsen, Vinje, Vesaas og folkekunsten.

Vestfold og Telemark har utallige dialekter og to skriftspråk. Språk er en viktig del av vår identitetsfølelse, og Senterpartiet mener det er riktig å ta godt vare på begge målformene. Vi mener det er viktig med en språkbruksplan, for å sikre at skriftspråkene våre er likestilt, samt sørge for at Vinje-senteret realiseres.

Senterpartiet vil:

- Øke driftstilskuddet til frivillige organisasjoner og allmenne kulturtiltak, særlig for å støtte mindre kulturarrangement bedre enn nå og for å løfte kultur med og for barn og unge.
- Gi frivilligheten bedre vilkår ved å inngå flerårige samarbeidsavtaler med lag og foreninger?
- Arbeide for at staten lar frivillige lag og foreninger slippe moms på kjøp av varer og tjenester.
- Jobbe for mer forutsigbar økonomisk støtte til fylkets festivaler og kulturarrangementer
- Utvikle museene i Vestfold og Telemark innenfor gjeldende organisering og sikre at Staten bidrar økonomisk til dette.
- Sørge for nok ressurser fra både Fylkeskommunen og Riksantikvaren til Rjukan- Notodden verdensarv for å oppfylle vedtatt tiltaksplan, og særlig jobbe for istandsetting av Tinnosbanen samt sikring og formidling av Tungtvannskjelleren.
- Telemarkskanalen; Senterpartiet vil at statens økonomiske ansvar for å sikre videre drift og utvikling av både Øst- og Vestkanalen økes, og at fylkeskommunen sikrer videre utvikling av kanalen. Senterpartiet er spesielt opptatt av at sluseanleggene vedlikeholdes og at tilbudet langs kanalen forbedres. Senterpartiet vil jobbe for at kraftprodusenter langs kanalen må ta en større del av vedlikeholdskostnaden for damanlegg langs kanalen.
- Aktiviteten langs Telemarkskanalen må økes. Telemarkskanalen regionalpark er et sentralt verktøy for å knytte frivillige, lokalsamfunn og næringsinteresser sterkere inn i utviklingen av Telemarkskanalen

- Være en aktiv eier som tar ansvar for å gjøre Teater Ibsen til et nasjonalt Ibsen-teater
- Støtte opp under arbeidet i Grenland Friteater og bidra til at Teaterpark-prosjektet realiseres.
- Sørgе for at Vinjesenteret realiseres.
- Utvide og utvikle Haugar Vestfold Kunstmuseum som et nasjonalt og internasjonalt museum.
- Arbeide for etablering av “Norsk borgsenter” i Tønsberg som et nasjonalt opplevelses- og forskningssenter for middelalderens borger, konger og makt.
- Videreutvikle Midgard historiske senter som en vikingattraksjon med nye og større utstillingslokaler.